

Sosi Helga

Við förum aðeins yfir þetta hér.

Þagalegt með þennan miskilning. Ég taldi að skipulagið afmarkaði sjálft efnistökusvæðið.

Það er í sjálfu sér lítið við umsógnina að bæta og þessi tölvupóstur er þá bara viðbót við hana og mjúkr sérstaklega að efnistökusvæðinu norðan Barböruvegar.

Inni á því svæði er skráður einn stöðull (nr. 2367-56) og er hann friðaður samkvæmt lögum um menningarmínjar nr. 80/2012. Sömu leiðis er skráður einn stekkur skammt norðan efnistökusvæðisins sem sömuleiðis nýtur friðunar. Aldursfriðuðum minjum er óheimilt að raska nema með leyfi Minjastofnunar, Íslands. Þessi viðbót frá því sem var í deiliskipulaginu hefur því neikvæð áhrif á menningarmínjar og verulega góð rök þurfa að liggja fyrir því að Minjastofnun heimli að friðaðar mínjar vildi. Vill Minjastofnun hvötja til þess að leiða til þess að efnistöku verði hagað með þeim hætti að minjum á svæðinu verði ekki raskað. Við erum ávallt tilbúin í frekara samtal um þetta mál.

Með hvöðju / Kind regards / Venlig hilsan

Þór Ingólfsson Hjaltalin

Stofnsetjari minjavandavæðis / Director for Regional Heritage Management

Minjavandari Reykjanes / Cultural Heritage Manager for Reykjanes

Minjastofnun Íslands / The Cultural Heritage Agency of Iceland / Íslands kúlturvarnaryrki

Sutvegur 18, | 202 Reykjavík | Sími/Tel. 5700114 | Farsími 896 8100

thor@minjastofnun.is / www.minjastofnun.is

Minjastofnun
Íslands

Hafnarfjarðarkaupstaður
Strandgötu 6
220 Hafnarfjörður

Hafnarfjörður, 16.02 2024
2024-01-0020
JPJ

Málefni: Stækkun hafnar í Straumsvík, kynning matsáætlunar

Vísað er til erindis Hafnarfjarðarkaupstaðar þann 16. janúar 2024, þar sem óskað er eftir umsögn Hafrannsóknastofnunar vegna stækkun hafnar í Straumsvík, nr. 0037/2024: Kynning matsáætlunar (Mat á umhverfisáhrifum).

Hafrannsóknastofnun minnir á að taka skuli til greina lög um stjórn vatnamála (lög nr. 36/2011) við mat á umhverfisáhrifum. Að öðru leyti eru ekki gerðar athugasemdir við erindið.

F.h. Hafrannsóknastofnunar, rannsókn- og ráðgjafarstofnun hafs og vatna,

Jónas Páll Jónasson, sviðsstjóri botnsjávarsviðs

Skipulagsstofnun
Borgarstún 7b
105 Reykjavík

Kópavogur, 16. febrúar 2024
Tilvísun: K-19104

Efni: Ósk um umsögn – Stækkun hafnar í Straumsvík – matsáætlun.

Vísað er til erindis Skipulagsstofnunar dags. 16. janúar sl. þar sem óskað er umsagnar Heilbrigðiseftirlits um tillögu að matsáætlun Hafnarfjarðarbæjar og Hafnarfjarðarhafnar á áformuðum framkvæmdum á hafnarsvæðinu í Straumsvík. Efnispörf fyrir framkvæmdirnar eru um 2.060.000 m³ og er efnistaka áætluð í Rauðmelsnámu, Vatnsskarðsnámu og námum með leyfi í sjó.

Framkvæmdasvæði

Í gegnum tíðina hefur álgjalli verið safnað upp á norðurhluta lóðar álversins í svokallaðri útskolunarþró. Þá hefur kerbrotum verið safnað upp á lóð álversins í nálægð við vinnslusvæði álgjallsins. Gera þarf grein fyrir hvernig þetta svæði verður hreinsað og eins vantar upplýsingar um hvort kerbrotum verði safnað á aðra staði á lóð álversins eða hafnarinnar.

Efnistaka

Efnistaka jarðefnis er að mestu áformuð í Rauðamelsnámu. Skoða þarf áhrif efnistöku úr Rauðamelsnámu á grunnvatnsrennsli á svæðinu. Mikilvægt er að ítarlega sé gerð grein fyrir hvernig gengið verður frá námunni og hvernig landnotkun þess verður til framtíðar. Vinnsla jarðefna er starfsleyfisskyld skv. 112 lið viðauka IV laga nr. 7/1998.

Vatnafar og náttúruvernd

Heilbrigðisnefnd hefur áður bent á mikilvægi ferskvatnstjarna við Straumsvík og er mikilvægt að meta áhrif framkvæmdanna á tjarnirnar þannig að staðið verði vörð um lífríki og vatnasvið þeirra. Samkvæmt vatnaáætlun skal vatnshlotið í Straumsvík-Kjalarnes (fyrirhugað er að skipta því upp) vera í góðu efnafræðilegu og vistfræðilegu ástandi og mikilvægt er að í matsáætluninni komi fram hvort umhverfismarkmiðum vatnshlotanna verði náð. Í því samhengi er rétt að skoða hvort fyrirhuguð stækkun hafi áhrif á hafstrauma t.d. með tilliti til fráveitulagnar frá skólphreinsistöðinni í Hraunsvík og framtíðaráforma um tveggja þrepa hreinsun við Hraunavík.

Virðingarfyllt,
f.h. Heilbrigðiseftirlitsins

Hörður Þorsteinsson

Hörður Þorsteinsson
framkvæmdastjóri HEF

Hafnarfirði, 14. febrúar 2024

Umsögn um matsáætlun vegna stækkun hafnarinnar í Straumsvík

Matsáætlun er áætlun framkvæmdaraðila um hvernig fyrirhugað er að standa að umhverfismati fyrirhugaðrar framkvæmdar og á hvaða þætti verði lögð áhersla á í sjálfu umhverfismatinu.

Þar sem fyrirhugað framkvæmd er háð mati á umhverfisáhrifum þarf að gera umhverfismat framkvæmda og er þessi áætlun undanfari þess mats.

Skipulagsstofnun hefur haft þessa matsáætlun til kynningar á heimasíðu stofnunarinnar með athugasemdarfresti til 16. febrúar nk.

Skv. lögum um umhverfismat framkvæmda og áætlana 2021 nr. 111 25. júní þarf Skipulagsstofnun að leita umsagnar umsagnaraðila eftir því sem við á, svo sem leyfisveitenda sem í þessu tilfalli er Hafnarfjarðarbær vegna framkvæmdaleyfis.

Umfang hafnarframkvæmda og nauðsynleg efnistaka fellur undir viðmið um matsskyldu skv. viðauka laga um umhverfismat framkvæmda og áætlana nr. 111/2021.

Framkvæmdirnar falla í flokk A samkvæmt 2.01 (og 13.01) í viðauka I í lögum um umhverfismat framkvæmda og áætlana (tafla 2.1). Slíkar framkvæmdir eru ávallt háðar mati á umhverfisáhrifum.

Umsögn Umhverfis- og skipulagssviðs

Hafnarfjarðarbær telur að matsáætlunin geri vel grein fyrir, bæði með matsspurningum og rannsóknaráætlun, hvaða mikilvægu umhverfisþættir það eru, sem þarf að skoða í umhverfismatinu.

Vakin er athygli á því að eftirfarandi svæði eru á náttúruminjaskrá: Straumsvík, Hafnarfirði. (1) Fjörur, strendur svo og tjarnir með fersku og ísöltu vatni við innanverða Straumsvík, frá Urtartjörn vestan Straums suður fyrir Þorbjarnarstaði að athafnasvæði Ísal. (2) Tjarnir með einstæðum lífsskilyrðum, allmikið fuglalíf. Náttúruminjaskrá er skrá yfir friðlýst svæði á Íslandi og aðrar mikilvægar náttúruminjar sem ástæða þykir til að friðlýsa eða friða.

Tjarnirnar eru flestar alfarið með fersku vatni, grunnvatni sem rennur um hriplekt hraunið, en eru undir áhrifum af flóði og fjöru. Þannig hækkar og lækkar yfirborð þeirra á víxl tvisvar sinnum á sólarhring. Þessar aðstæður, að flóðs og fjöru gæti í búsvæði ferskvatns, eru um margt einstakar og eiga sér fáa líka á jörðinni. Það þarf sérstaklega að gæta varúðar og beina rannsóknum hvað varðar þetta einstaka náttúrufyrirbæri.

Berglind Guðmundsdóttir

Landslagsarkitekt FÍLA

Umhverfis- og skipulagssvið

Norðurlhella 2

HAFNARFJÖRÐUR

Mál nr. 37/2024
Kynning matsáætlunar
Hafnarfjarðarkaupstaður
Þórdís Stella Erlingsdóttir, Skipulagsstofnun

Efni: Stækkun hafnar í Straumsvík

Vegagerðin hefur yfirfarið innsend gögn vegna stækkun hafnar í Straumsvík, skv. 1. mgr. 30. gr. skipulagslaga nr. 123/2010, með hliðsjón af hlutverki stofnunarinnar, og gerir ekki athugasemdir.

Síða 1/1

Katrín Halldórsdóttir,
verkfræðingur á Höfuðborgarsvæði Vegagerðarinnar

Vegagerðin
Suðurhrauni 3
210 Garðabæ
+354 522 1000
vegagerdin
@vegagerdin.is

Skipulagsstofnun
Þórdís Stella Erlingsdóttir
Borgartún 7b
105 REYKJAVÍK

Garðabær, 16. febrúar 2024
Málsnúmer: 202401-0068
SS/LA

Efni: Umsögn um matsáætlun fyrir hafnarframkvæmdir í Straumsvík.

Vísað er í tölvubréf frá Skipulagsstofnun í gegnum Skipulagsgátt, dags. 16. Janúar 2024, þar sem óskað er eftir umsögn Náttúrufræðistofnunar Íslands um matsáætlun vegna stækkun hafnar í Straumsvík, Hafnarfirði.

Náttúrufræðistofnun hefur á síðasta ári gefið nokkrar umsagnir vegna fyrirhugaðra framkvæmda við Straumsvíkurhöfn s.s. vegna matsskyldu og vegna deili- og aðalskipulagsbreytinga Hafnarfjarðarbæjar. Það er ljóst að Hafnarfjarðarbær hyggst leggja í miklar og kostnaðarsamar framkvæmdir með stækkun Straumsvíkurhafnar sem snúast að mestu leiti um að skapa rekstrargrundvöll fyrir eitt fyrirtæki, Coda Terminal. Í matsáætlun kemur fram að unnið verður að ýmsum umhverfisþáttum samhliða umhverfismati Carbfix, eins og t.d. vatnafari, lífríki og jarðminjum.

Náttúrufræðistofnun hefur farið yfir matsáætlunina og í henni kemur fram umfjöllun um flest það sem þörf er á að gera grein fyrir í umhverfismatskýrslu. Stofnunin vill koma eftirfarandi ábendingum á framfæri:

Lífríki sjávar

Mikilvægt er í tengslum við stækkun hafnar að þekkja vel lífríki sjávar og þá sérstaklega hafsbotnsins, áður en framkvæmdir hefjast við hafnarmannvirkin. Sú þekking getur síðar nýst sem grunnur til samanburðar á ástandi svæðisins eftir að framkvæmdum lýkur. Lífríki tjarna við Straumsvík voru gerð góð skil í skýrslu Hafrannsóknarstofnunar árið 2020 og kemur þar skýrt fram hversu einstakt lífríki tjarnanna er vegna áhrifa sjávarfalla en einnig hversu viðkvæmt það er fyrir breytingum í umhverfi. Umfangsmiklar rannsóknir á lífríkinu í Straumsvík og Hraunavík voru gerðar á árunum 1990- 2000. Á fyrirhuguðu framkvæmdasvæði eru flæðigryfjur álversins í Straumsvík þar sem kerbrotum hefur verið fargað á síðustu áratugum. Í ljósi þessa er full ástæða til að kanna núverandi ástand lífríki sjávar innan svæðisins. Í umhverfismatskýrslu verður gerð grein fyrir gruggmyndun og setflutningum vegna framkvæmda, ásamt langtímaáhrifum. Full þörf er einnig á vöktunaráætlun og jafnvel aðgerða- eða viðbragðsáætlun vegna áhrifa hafnarmannvirkisins á hafsbotn og nálæg strandsvæði.

Jarðminjar og efnistaka

Kanna þarf stöðuleika berggrunns á fyrirhuguðu hafnarsvæði, þ.e. hvort hætta sé á jarðsigi, þar sem talið er að þykk forn sjávarsetlög liggja undir hraunlaginu við Straumsvík. Eflaust munu fyrirhugaðar rannsóknarborholur Carbfix gefa frekari upplýsingar um gerð jarðlaga. Sama á við um Rauðamelsnámuna en gervigígar myndast þar sem bleyta er til staðar og undirlag

Hrútagjárdyngjuhrauns lítt þekkt á þessu svæði, nema að fyrir liggi niðurstöður rannsóknarboranna sem nefndar eru í matsáætlun. Þá er þörf á að gera rannsóknir á þykkt hraunlaga með jarðsjá og meta út frá því vinnanlegt magn í Rauðamelsnámunni. Ráðgert er að vinna allt að 1.340.000 m³ úr námunni vegna hafnarframkvæmda og út frá fyrnefndum rannsóknum væri vel hægt að áætla hvort mörk efnistökusvæðisins séu raunhæf.

Náttúrufræðistofnun bendir á ósamræmi í texta og mynd í matsáætlun þar sem í texta (á bls. 9) er talað um að vinna námuna í norðurátt til að hlífa suðurhlutanum vegna fornleifa, en á mynd 4.5 á bls. 11 er áhrifasvæði efnistökkunnar teiknuð til austurs. Á nýlegum loftmyndum (frá 2023 á map.is) má sjá að slóði hefur verið lagður yfir óraskað svæði austan við námuna. Þetta þarf að útskýra, hvort hér sé um að ræða slóða vegna rannsóknarborunar og hvort tilskilin leyfi hafa verið gefin út fyrir rannsóknarborun við Rauðamelsnámu.

Tilgreindar eru sex námur til mögulegrar efnistöku, en sumar þeirra henta ekki þar sem leitað er eftir stórgrýti í hafnarmannvirki. Einnig er gerð grein fyrir aðgengi að efnistökusvæðunum og fjarlægð frá framkvæmdasvæði metið. Skoða mætti fleiri möguleika með það í huga að hlífa svæðinu umhverfis Rauðamelsnámu fyrir frekara raski og fjarlægðir í efnistökuætti ætti ekki að vera afgerandi þáttur um efnistöku ef vilji er fyrir því að vernda svæði. Varðandi aðra möguleika má til dæmis nefna steypfir öldubrjótar sem hafa reynst vel í Þorlákshöfn og eins mætti skoða t.d. námu í Selhrauni sunnan við Kvartmílubrautina sem gæti verið sambærilegur kostur við Rauðamelsnámuna. Selhraunsnáman er innan skilgreinds íþróttasvæðis (ÍP8) á aðalskipulagi og liggur þessi náma jafnvel nær hafnar svæðinu en Rauðamelsnáma. Þetta svæði hefur hins vegar ekki eins mikið verndargildi vegna nálægðar við raskað svæði, en hraunið nýtur sérstakrar verndar skv. náttúruverndarlögum og sjá má rishóla norðan við námuna.

Í umhverfismatsskýrslu þarf að gera grein fyrir bættum vegi að Rauðamelsnámunni í tengslum við efnistöku. Í dag er gamall malarlóði í námuna sem dugur nær eingöngu fyrir einstefnuakstur venjulegra ökutækja. Þá þarf að gera betur grein fyrir áætluðum undirgöngum Vegagerðarinnar vegna efnisflutninga sem fram kemur á bls. 10.

Útivist og gönguleiðir

Nefndar eru tvær gönguleiðir í Aðalskipulagi Hafnarfjarðar, en þær eru mun fleiri innan svæðisins og gefur kort Loftmynda ehf. betur grein fyrir þeim (sjá meðfylgjandi kort). Innan svæðisins má t.d. nefna að sjá má þrjár kynslóðir vegasamgangna út á Reykjanesskaga, þ.e. Alfaraleiðin um Almanning, gamla Reykjanesbrautin norðan Rauðmelsnámuna (sjá má manngerðar hleðslur undir veginum) og að lokum Reykjanesbraut nútímans. Þá eru gönguleiðir upp í selin, frá strönd og suður fyrir Rauðamelsnámu. Flestar þessar fornu götur, eða leiðir, eru varðaðar. Alfaraleiðin sunnan við Rauðamelsnámuna er sérstaklega áhugaverð vörðuð leið og klappir eru víða slitnar vegna umferða forfeðranna. Hún lá áður yfir Kapelluhraun, fram hjá kapellunni með líkneski Santa Barböru, og áfram inn í Hafnarfjörð, en þessum austasta hluta leiðarinnar hefur nú verið raskað. Á Alfaraleiðinni sunnan við Rauðamelsnámu er manngerður brunnur, Gvendarbrunnur, og fyrirhleðslur við skúta undir skjólgóðum rishól. Þessi rishóll mun fara í efnistöku miðað við kort í matsáætlun og þessum hluta Alfaraleiðarinnar verður stefnt í hættu.

Náttúrufræðistofnun bendir á að staðsetning fjárborgar á mynd 7.2. úr Aðalskipulagi á bls. 25 er ekki rétt og má sjá staðsetningu hennar á meðfylgjandi korti.

Loftmynd frá Loftmyndum ehf (map.is) þar sem sjá má gönguleiðir (gular punktalínur), áhugaverðar fornminjar í nálægð Rauðamelsnámu (rauðir hringir) og efnistökuastað í Selhrauni (gular ferningur) sem nefndur er í umsögn.

Náttúrufræðistofnun metur svæðið vestan við iðnaðarsvæði Hafnarfjarðar, þ.e. Almennigur sunnan Reykjanesbrautar og náttúruminjasvæðin norðan Reykjanesbrautar, sem eru Straumsvík og strandlengjan frá Vatnsleysuvík að Straumi, sem svæði með hátt verndargildi vegna einstaks náttúruvafars. Þá er áhugaverð tenging á milli fornra búsetuminja við strönd og í selin sem liggja sunnan við Rauðamelsnámu. Slíkar tengingar á milli fornminja er ekki að finna á mörgum stöðum á landinu og hvergi annarsstaðar í nálægð höfuðborgarsvæðisins. Þetta svæði, norðan og sunnan Reykjanesbrautar, er þess eðlis að nauðsynlegt er að vernda minjaheildina til framtíðar, bæði náttúru- og menningarminjar. Aukin efnistaka við Rauðamelsnámu mun raska þessari heild enn frekar og breyta náttúrulegri ásýnd svæðisins varanlega. Fjalla þarf um þessa þætti í umhverfismatsskýrslu, þ.e. verðmæti svæðisins sem óröskuð heild náttúru- og menningarminja.

Náttúrufræðistofnun gerir ekki frekari athugasemdir.

Virðingarfyllt,

Snorri Sigurðsson
Sviðstjóri náttúruverndarsviðs

Skipulagsstofnun
Borgartún 7b
105 Reykjavík

Reykjavík, 16. febrúar 2024
UST202401-186/R.K.
10.05.00

Efni: Ósk um umsögn - Stækkun hafnar í Straumsvík-matsáætlun

Vísað er til erindis Skipulagsstofnunar dags. 16. janúar sl. þar sem óskað er umsagnar Umhverfisstofnunar um ofangreinda tillögu að matsáætlun. Fyrsti áfangi fyrirhugaðrar framkvæmdar fór í matsskyldufyrirspurn og komst Skipulagsstofnun að þeirri niðurstöðu að hann væri matsskyldur, því eru allir þeir fyrirhugaðir áfangar teknir fyrir í fyrirbyggjandi matsáætlun.

Framkvæmdarlýsing

Hafnafjarðabær og Hafnafjarðarhöfn áforma framkvæmdir í þrem áföngum á hafnarsvæðinu í Straumsvík. Efnisþörf fyrir framkvæmdirnar eru um 2.060.000 m³ og er efnistaka áætluð í Rauðamelsnámu, Vatnsskarðsnámu og námum með leyfi í sjó. Rauðamelsnáma var metin sem ákjósanlegasti kosturinn fyrir efnistöð á landi. Markmið með stækkun Straumsvíkurhafnar er að byggja upp hafnaraðstöðu sem þjónar fjölbreyttu atvinnulífi í bæjarfélaginu og styður jafnframt við nýja atvinnustarfsemi. Hluti af markmiðum framkvæmdarinnar er einnig að færa þungaflutninga úr miðbæ Hafnarfjarðar og sem mest á stofnvegakerfið. Tengin iðnaðarsvæða sunnan Reykjanesbrautar verður einnig bætt.

Fyrsti áfangi stækkunarinnar mun m.a snúa að því að byggja upp aðstöðu fyrir starfsemi Carbfix (Coda Terminal). Til stendur að koma þar upp fyrstu móttöku- og förgunarstöð í heimi. Flytja þarf inn koldíoxíð á fljótandi formi í skipum frá iðnaði í norður Evrópu. Áfangi eitt felur í sér 800 langan varnargarð, landfyllingu fyrir lóð Carbfix, viðlegubakka fyrir gasskip og aðkomuveg að hafnarsvæðinu. Hafnarsvæðið verður stækkað um 11 ha og eru þar 4 ha í landfyllingu. Í áföngum 2 og 3 er fyrirhugað að stækka hafnarsvæðið frekar með landfyllingu, grjótvörnum og byggja tvo viðlegukanta. Umfang áfanga 2 og 3 er samtals 10 ha.

Skjálftavirkni

Í matsskýrslunni kemur fram að jarðskjálftavirkni hafi verið lítil á svæðinu. Umhverfisstofnun vill benda á að með tilkomu starfsemi Carbfix á nærliggjandi iðnaðarsvæði þar sem fyrirhuguð er geymsla koldíoxíðs í jarðlögum, gæti jarðskjálftavirkni aukist vegna niðurdælingar í jarðlög, líkt og þekkist við Hellsheiðarvirkjun. Æskilegt væri að gera frekari grein fyrir því í kaflanum um náttúruvá, og hvaða áhrif það hefur á fyrirhugaða framkvæmd.

Geymsla landfyllingarefnis

Umhverfisstofnun bendir á að tryggja verður að geymsla á efni á lóð ISAL sem ætlað er í landfyllingu sé með sem öruggustum hætti og að fok úr haugum sé takmarkaða eins og hægt er. Jafnframt verður að huga að hljóðvist á svæðinu þegar miklu efni er sturtað á lóðinni.

Jafnframt vill stofnunin benda á að einungis er heimilt að losa hreinan jarðveg á svæðið en óheimilt er að geyma þar úrgang þ.m.t óvirkan úrgang. Eftir atvikum getur haugsetning þurft framkvæmdaleyfi frá viðkomandi sveitarfélagi.

Skipulag

Í matsáætlun kemur fram að hafin sé vinna við endurskoðun aðalskipulags Hafnarfjarðar 2013-2025 vegna stækkunar hafnarsvæðisins og Rauðamelsnámu. Ef efnistaka er fyrirhuguð í fyrsta áfanga stækkunar hafnarsvæðisins, þá þarf að vera tryggt að sú efnistaka í Rauðamelsnámu samræmist gildandi skipulagi, eða að nýtt skipulag sem heimilar efnistöku í Rauðamelsnámu verði gilt þegar sú efnistaka á sér stað.

Viðmið í mati á umhverfisáhrifum

Í umfjöllun um strauma og öldufar, vantar í upptalningu lög nr. 7/1998 um hollustuhætti og mengunarvarnir og lög um stjórn vatnamála nr. 36/2011. Jafnframt vantar í umfjöllum um vatnafar reglugerðir nr. 797/1999 um varnir gegn mengun grunnvatns og reglugerð nr. 796/1999 um varnir gegn mengun vatns, ásamt reglugerð nr. 535/2011 um flokkun vatnshlota, eiginlega þeirra, álagsgreiningu og vöktun.

Efnistaka og meðferð dýpkunarefna.

Í matsáætlun er tekið fram að efnistaka vegna hafnarframkvæmdanna verði fyrst og fremst úr námum en mögulega þurfi að dýpka höfnina á stöku stað. Í því samhengi bendir stofnunin á leiðbeinandi reglur¹ um meðferð dýpkunarefna á heimasíðu Umhverfisstofnunar sem fjalla meðal annars um þær rannsóknir sem þurfa að fara fram á dýpkunarefninu til að finna því viðeigandi ráðstöfunarleiðir.

Umhverfisstofnun vill vekja athygli á að með umsókn um varp í hafið þurfa að berast stofnunni upplýsingar samkvæmt viðauka I við leiðbeinandi reglur um meðferð dýpkunarefnis.

Vatnamál

Fjallað er um vatnafar í matsáætluninni. Framkvæmdirnar fara fram í strandsjávarvatnshlotinu Straumsvík-Kjalarnes nr. 104-1391-C og grunnvatnshlotinu Straumsvíkurstraumur nr. 104-265-G. Tilgreina þarf umhverfismarkmið vatnshlotanna, þ.e. að strandsjávarvatnshlotið Straumsvík-Kjalarnes skuli vera í góðu efnafræðilegu og vistfræðilegu ástandi og grunnvatnshlotið Straumsvíkurstraumur skuli vera í góðu

¹ [Leiðbeinandi reglur um meðferð dýpkunarefnis](#)

efnafræðilegu ástandi og með góða magnstöðu. Eins og tekið er fram í matsáætluninni skal meta hvort framkvæmdin feli í sér að umhverfismarkmiðum vatnshlotanna verði náð.

Umhverfisstofnun bendir á mikilvægi þess að umhverfismarkmið vatnshlotanna komi fram í greinargerð.

Einnig eru vatnsformfræðilegir gæðapættir s.s. straumhraði, dýpi, botngerð, sjávarstraumar og sjávarföll, set og setflutningar sem landfyllingin og aðrar framkvæmdir geta haft áhrif á.

Meta þarf áhrif framkvæmdar á þau vatnshlot sem tengjast henni. Áhrifamatið þarf að uppfylla kröfur laga nr. 36/2011 um stjórn vatnamála og 535/2011 um flokkun vatnshlota, eiginleika þeirra, álagsgreiningu og vöktun og breytingar á starfseminni eiga að samræmast markmiðum og kröfum laganna. Starfsemi eða framkvæmdir mega ekki valda því að vatnshlot nái ekki þeim umhverfismarkmiðum sem sett hafa verið fyrir þau.

Til þess að hægt sé að leggja mat á hvort að starfsemi og framkvæmdir hafi áhrif á vatnshlot þarf að fara fram mat á áhrifum á gæðapætti sem skilgreindir hafa verið fyrir vatnshlotin.

Slík áhrifamat þarf að fjalla um:

- Skýran tilgang með matinu þ.e. að það er unnið til að meta áhrif starfsemi/framkvæmdar á umhverfismarkmið vatnshlotanna og hvort hætta sé á að ástand þeirra rýrni miðað við núverandi stöðu.
- Fjalla um vatnshlotin sem um ræðir, stöðu þeirra (óflokkað/ flokkað?) og fleira ef þarf.
- Fjalla um þá gæðapætti í strandsjó sem notaðir eru til ástandsflökkunar og hvernig starfsemin/framkvæmdin hefur áhrif á þá gæðapætti.
- Gera þarf áætlun um að staðfesta ástand áður en framkvæmdir hefjast.
- Fjalla um hvort að umhverfismarkmið munu nást eða ekki.
- Umfjöllun um hugsanlegar mótvægisáðgerðir til að bæta úr ástandi (ef það nær ekki umhverfismarkmiðum) og hvort þær mótvægisáðgerðir dugi til að upphefja ástandið í fyrri stöðu.

Meta þarf hvaða gæðapættir eru líklegir til að verða fyrir áhrifum umfram aðra t.d. áhrif á vatnsformfræðilega gæðapætti. Ef að framkvæmdin hefur þau áhrif að einhver þeirra gæðapátta sem verða fyrir áhrifum af framkvæmdinni fellur um ástandsflokk þá fellur vatnshlotið á umhverfismarkmiðum. Að uppfylltum skilyrðum 18. gr. laga um stjórn vatnamála er hægt að óska eftir heimild Umhverfisstofnunar til breytingar á vatnshloti í samræmi við 18. gr. laga um stjórn vatnamála.

Náttúruvernd

Fyrirhugað framkvæmdasvæðið er á landsvæði sem nýtur sérstakrar verndar skv. 61. gr. laga um náttúruvernd nr. 60/2013, í 3. mgr. ákvæðisins ber að forðast röskun þeirra náttúrufyrirbæra, sem undir greinina falla, nema brýna nauðsyn beri til og ljóst að aðrir kostir séu ekki fyrir hendi. Í greinargerð með frumvarpi til laga um náttúruvernd er með orðalaginu

„brýn nauðsyn“ lögð áhersla á að einungis mjög ríkir hagsmunir geti réttlætt röskun og þá fyrst og fremst brýnir almannahagsmunir.

Rauðamelsnáma: Framkvæmdirnar gera ráð fyrir næstum því þreföldun af eldri námu sem mun raska stóru svæði af ósnortnu hraun sem nýtur sérstakar verndar. Mikilvægt er að gera ráð fyrir hvernig gengið verður frá þessu svæði, og hvernig landnotkun þess verður í framtíðinni.

Mikilvægt er að gera ráð fyrir mótvægisáðgerðum og tryggja verndun af sambærilegum svæðum sem hafa enn ekki verið vernduð í skipulagi. Það er allt svæðið norðan við Rauðamelsnámu, á milli Reykjanesbrautar og til sjávar. Svæðið er nú þegar metið með hátt verndargildi og er bæði á náttúruminjaskrá og verndað sbr. 61.gr. náttúruverndarlaga.

Þar sem uppbyggingu hafnarsvæðis norðvestan við Straumsvík hefur verið valið sem aðalvalkostur í stað eldri tillögu um byggingu athafnasvæðisins við Óttarstaði, er mikilvægt að skilgreina svæðin Hraun og Óttarsstaðir sem útivistar- og náttúruverndarsvæði í aðalskipulaginu til að vega á móti þessari gríðarlegu uppbyggingu sem er að fara af stað vestan og sunnan, og suðaustan megin við Straumsvík.

Straumsvíkurtjarnir: Mikilvægt er að meta áhrif framkvæmdarinnar á nærliggjandi náttúruverndarsvæði. Að gert verði ráð fyrir rannsóknum og vöktun á lífríki og vatnasvið.

Loftslag

Að mati Umhverfisstofnunar á loftslag að vera sér matsþáttur í mati á umhverfisáhrifum fyrir framkvæmdina. Gera þarf grein fyrir þeim áhrifum sem aukning á þungaflutningum sem og aukning í komu stórra flutningaskipa á nýtt og stækkað hafnarsvæði hefur á loftslag.

Virðingarfyllt,

Ríkey Kjartansdóttir

Sérfræðingur

Axel Benediktsson

sérfræðingur

Vegna: Máls nr. 0037/2024, Stækkun hafnar í Straumsvík (Kynning tillögu að áætlun)

Athugasemd:

Faðir minn átti land úr Straumi, sem heitir Þýskubúð, 2ja hektara land. Landið er ennþá í eigu fjölskyldunnar. Þar er ferskvatnslind með gæðavatni, svo góðu að eitt sinn föður mínum tilboð í landið frá fiskeldis aðilum sem gerðu tilboðið fyrst og fremst til gæða vatnsins. Þegar ég var lítil stelpa gistum við þarna, langtímum saman á sumrin og drukkum vatnið úr lindinni (Búbót) sem stóð mishátt í eftir sjávarföllum, best síaða og besta vatn á Íslandi. Ég er því ekki að sjá fram á að þetta haldist hreint og ómengað til lengdar. Það veltur allt á því hvar þeir bora þessar holur til að dæla eitrunu niður. Þetta er bara hraun og aftur hraun langt niður þar sem Kaldáin rennur undir öllu hrauninu, vítt og breitt undir hrauninu úr fjöllum þarna, samanber vatnsveitu Hafnfirðinga við Kaldársel.

Ég stórefa að það sé hægt að koma þessari niðurdælingu að vegna vatnsverndarsjónarmiða. Ég tel óæskilegt að koma til að Carbix fyrirtæki starfræki starfsemi sína í framtíðinni í Straumsvík. Það mun hafa veruleg mengunaráhrif á Kaldánna sem rennur undir hrauninu, og kemur fram í Straumsvíkinni í sjó fram. Það er synd að spilla þessu tæru vatnslindum. Landið er friðlýst og er á Minjaskrá v/byggðar sem þjóðverjar eru taldið hafa búið þarna á árunum 1550-1556. Fornleifafræðingar eiga eftir að rannsaka þetta svæði mun betur.

Mér skilst ætli að Carbfix muni á þessu ári hefja tilraun í Helguvík með að nýta sjó í stað ferskvatns til niðurdælingar á CO 2 sem sterkar vísbendingar eru um að sé hægt. Með því gætu skapast tækifæri til að draga úr ferskvatnsnotkun Carbfix tækninnar.

Fyrir utan að það er þegar komin vísir að höfn í Helguvík og allar aðstæður fyrir hendi. Umhverfið er auk þess þannig að hvorki eru vatnsból né annað í húfi þó dælt væri niður. Það gerir Helguvík mun ákjósanlegri kost, auk þess siglingaleiðin er styttri. Og öll hafnarmannvirki eru þegar til staðar fyrir risaskip.

Það yrði miklu betri kostur að nýta sjó en vatn til niðurdælingar frá erlendum aðilum sem koma með skipum og landa hér. Það mun vera tekin gífurlegt magn svo þúsundum tonna skiptir á ári sem mun verða niðurdælt af mengandi búnaði CO 2.

Úrdráttur frá Carbfix:

Þetta er útskýring á heimasíðu Carbfix undir almennar spurningar.:

Til að fyrirbyggja hugsanlegan misskilning er rétt að taka fram að vatnið verður hvorki tekið úr vatnsbólum né úr straumi sem er á leið í vatnsból. Að sjálfsögðu stendur ekki til að verkefnið verði í samkeppni við vatnsnotkun almennings.

Engu að síður er óumdeilt að þetta kallar á ítarlegt mat á umhverfisáhrifum, enda er mögulegt að vatnstakan geti haft margvísleg áhrif, eins og réttilega hefur verið bent á. Vinna við umhverfismatið er hafin og felur meðal annars í sér greiningu á áhrifum framkvæmdanna á vatnafar og aðra umhverfisþætti.

Höfundur: Steinunn Jóhanna Pálsdóttir/steinapals3@gmail.com

Sent inn þann: 25.01.2024

Minjastofnun
Íslands

The Cultural
Heritage Agency
of Iceland

Minjavörður Reykjaness
Suðurgötu 39 101 Reykjavík
(354) 570 13 14 (354) 845 85
10 www.minjastofnun.is
Kennitala: 440113-0280

Skipulagsstofnun
Borgartúni 7b
105 Reykjavík

Reykjavík, 15. febrúar 2024
MÍ202401-0131/ 6.07 / P.H.

Efni: Stækkun hafnar í Straumsvík - matsáætlun.

Minjastofnun Íslands hefur mótttekið erindi Skipulagsstofnunar í skipulagsgáttinni, þar sem óskað er eftir umsögn um matsáætlun vegna fyrirhugaðrar stækkunar hafnar í Straumsvík. Fylgiskjal var greinargerð frá VSO ráðgjöf, *Stækkun hafnar í Straumsvík. Matsáætlun*, dagsett í janúar 2024.

Fornleifaskráning Byggðasafns Hafnarfjarðar sem gerð var árið 2020 vegna tvöföldunar Reykjanesbrautar tekur yfir allt fyrirhugað framkvæmdasvæði vegna stækkunar hafnarinnar; Atli Rúnarsson: *Reykjanesbraut. Fornleifaskráning vegna tvöföldunar Reykjanesbrautar og breyttrar landnotkunar*. Fornleifaskráning þessi er fullnægjandi fyrir vinnu umhverfismatsins, en þar er um að ræða framkvæmdir á hafnarsvæðinu sjálfu, Rauðamelsnámu og næsta umhverfi hennar og vegna fyrirhugaðrar vegagerðar milli námunar og hafnarinnar.

Í kafla 7 í matsáætluninni er gerð grein fyrir matsspurningum og rannsóknaráætlun. Fornleifar er einn sá umhverfisþáttur sem kemur til mats og er fjallað skilmerkilega um það í kafla 7.7. Einnig má hafa í huga að skoða þarf sérstaklega áhrif framkvæmdanna á *menningarlandslag* þar sem fjallað er um „ásýnd og landslag“ í kafla 7.5 og sömuleiðis *upplifunar- og fræðslugildi menningarminja* í kafla 7.8 um útivist og ferðaþjónustu. Minjastofnun hefur að öðru leyti ekki miklar athugasemdir við matsáætlunina en þó er rétt að nefna hér nokkur atriði sem hafa þarf í huga við umhverfismatið.

Varðandi hafnarsvæðið sjálft, þá er það nú þegar mikið raskað svæði og eru engar skráðar fornleifar norðan Reykjanesbrautar á áhrifasvæði framkvæmdanna. Það á einnig við um veg þann sem byggður verður upp frá hafnarsvæðinu og út að undirgöngum sem ætlunin er að gera undir Reykjanesbrautina. Öðru máli gegnir um vegslóða þann, sem ætlunin er að nota í framhaldinu, sunnan Reykjanesbrautar út að Rauðamelsnámu. Í námunda við þann veg er að finna nokkurn fjölda minja. Nefnt er í greinargerðinni að ætlunin sé að breikka og byggja upp slóðan. Gera þarf grein fyrir því og áhrifum þessara framkvæmda á fornleifar. Ljóst er að miklir þungaflutningar munu fara um þennan veg og sérstakt áhyggjuefni er nálægð slóðans við ýmsar fornleifar og þar á meðal við Kapelluna sem er *friðlýst* og flokkast þar með til *þjóðminja*. Umræddur slóði er aðeins í um 15-20 metrum frá Kapellunni og liggur hann því langt innan

Vakin er athygli á því að skv. 51 gr. laga um menningarmínjar nr. 80/2012 eru ákvarðanir Minjastofnunar Íslands skv. 20., 23., 24., 28., 42. og 43 gr. sömu laga endanlegar á stjórnislystugi og ekki kærnlegar til æðra stjórnvalds. Jafnframt er vakin athygli á því að skv. 21. gr. stjórnislyslaganna nr. 37/1993 getur aðili máls óskað eftir skriflegum rökstuðningi stjórnvalds fyrir ákvörðun hafi slíkur rökstuðningur ekki fylgt ákvörðuninni þegar hún var tilkynnt. Beiðni um rökstuðning fyrir ákvörðun skal bera fram innan 14 daga frá því að aðila var tilkynnt ákvörðunin og skal stjórnvald svara henni innan 14 daga frá því hún barst.

Þór Hjaltalín

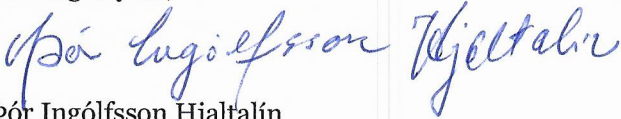
Minjavörður Reykjaness
thor@minjastofnun.is

friðhelgunarsvæðis minjanna, sem eru 100 metrar. Heppilegra væri að flutningarnir færu um Barböruveg þar sem farið er framhjá hinum friðlýstu minjum. Mál þetta þarf að skoðast sérstaklega.

Við Rauðamelsnámu hefur fyrirhuguð stækkun og efnistökusvæði verið lagað töluvert að þekktum minjum á svæðinu. Ætlunin er að stækkunin verði öll til suðausturs og verði öll sunnan Barböruvegjar, sbr gildandi deiliskipulag frá 21. 11. 2023. Engar fornleifar eru þar skráðar innan efnistökusvæðisins. Í næsta nágrenni er fjöldi minja og er farið nokkuð nærri sumum þeirra. Um svæðið liggja einnig gamlar götur sem á síðari árum hafa orðið vinsælar gönguleiðir. Gvendarbrunnshellir (nr. 2367-30) liggur þétt við suðurmörk námunar og um 50 metrum sunnar liggur hin svokallaða Alfaraleið (2367-35) sem tengist nokkru vestar við Rauðamelsstíg, eða Óttarsstaðaselsstíg, sem lá frá Óttarsstöðum og suður í Óttarsstaðasel. Þessi gamla gata hefur verið tekin í sundur á kafla þegar námurnar voru teknar í notkun á sínum tíma, en stækkun námusvæðisins mun rýra þennan stíg enn frekar. Leiðin frá Þorbjarnarstöðum um alfaraleið og svo suður Rauðamelsstíg skammt sunnan námusvæðisins, er vinsæl gönguleið í dag og er ljóst að stækkun námusvæðisins mun rjúfa skarð í menningarlandslag svæðisins og rýra upplifunargildi þess fyrir ferðafólk. Á mynd 4.5 í matsáætlun á bls. 11 er einnig sýnd afmörkun áhrifasvæðis framkvæmdanna umfram námumörkin sjálf. Gera þarf sérstaka grein fyrir hvað það felur í sér og um hugsanleg áhrif á minjar á svæðinu.

Að öðru leyti gerir Minjastofnun ekki athugasemdir við matsáætlunina.

Virðingarfyllst,

Þór Ingólfsson Hjaltalín
Minjavörður Reykjaness